

Hva kan miljøpsykologi fortelle om utfordringene med klimatilpasning?

Åshild Lappegard Hauge

Relevant psykologi for klimautfordringen:

- Evolusjonspsykologi - utviklingen av hjernen fra forhistorisk tid.
- Kognitiv psykologi - oppfatning og tekning, språk osv.
- Sosialpsykologi - hvordan vi formes av det sosiale samspillet.
- Miljøpsykologi – menneskets interaksjon med fysisk miljø

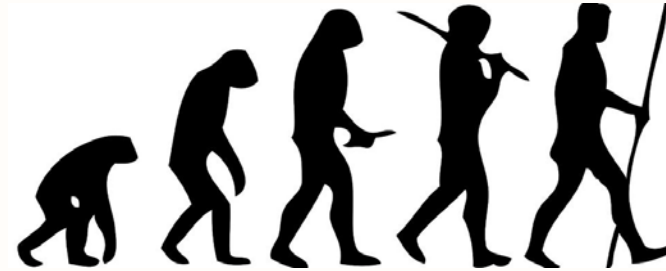
Hvordan kan psykologien bidra til å overkomme barrierene mot klimatilpasning?

- 1) Strukturelle (politikk, system) og 2) psykologiske barrierer.
- Gir gode forklaringer på hvorfor det er så vanskelig med omstilling...
- Kan vise hvordan vi bør ta grep!

- Kilder: Gifford 2011, Stoknes 2015

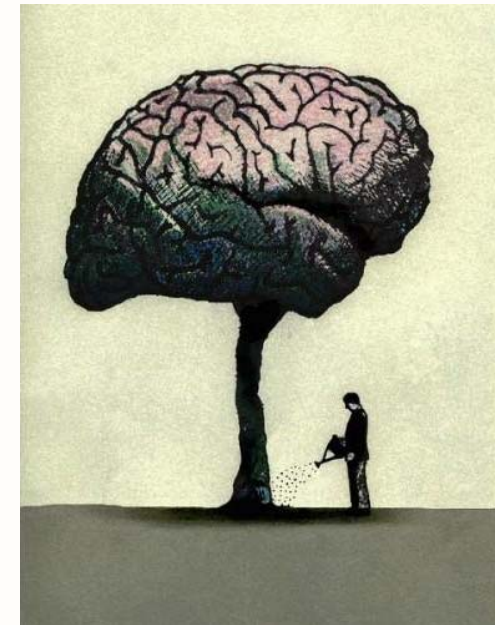
Evolusjonspsykologi

- Hjernen utviklet til å takle plutselige farer – gav overlevelse - saktekommende kriser vanskelig å ta innover seg
- Vaner gjør hverdagen lettere – daglige gjøremål som ikke krever tenkning.
- Omstilling krever virkelig kognitiv kapasitet.

➔ Kognitiv psykologi

- Opplevd risiko avhenger av romlig og sosial avstand - tror det er verre langt unna. Gjør ingenting før krisen er synlig.
 - Habituering av omgivelser – tar de for gitt før noe skjer.
 - Tilgjengelighetsheuristikk – sjansen for at noe skjer avhenger av synlighet (media).
-
- Synlighet
 - Lokalt engasjement viktig.

Kognitiv psykologi

- Usikker på hva man skal gjøre = tryggest å gjøre ingenting.
- "Optimismeskjevhet" – mennesker for optimistiske? Fornektelse av personlig risiko.
- Kognitiv dissonans mellom holdninger / holdninger og handlinger = gir opp, endrer holdninger så de passe handlingene. (Eks flyreiser, kjøtt)
- Gi konkrete råd, veiledning.
- Realisme.
- Gjøre det enkelt å velge klimavennlige løsninger.

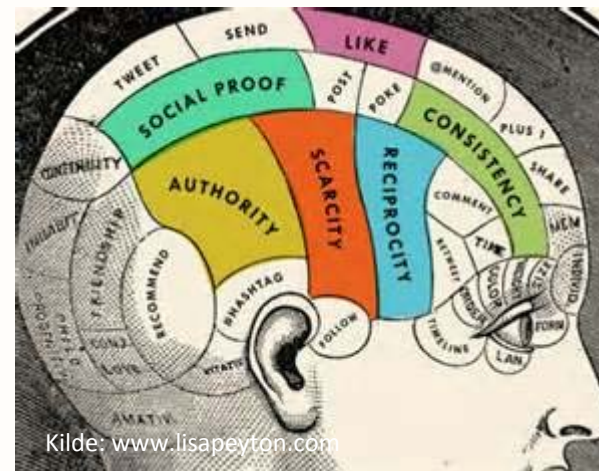
Sosialpsykologi - ideologier

- Kapitalismen – økonomisk vekst vanskelig forenelig med tiltak mot klimakrisen.
- Religiøse overbevisninger som setter mennesket over naturen
- Overdreven tro på teknologiske framskritt

- Opplysning... synliggjøring av betydningen av verdenssyn.
- Omstilling - transformasjon.

Sosialpsykologi – menneskelige relasjoner

- Vi ser til andre for å finne ut hvordan man bør oppføre seg. Hva andre mennesker gjør er en av de *sterkeste påvirkningene* for endring. Vi har behov for å bli sett og rost. "Significant other".
- Mistro til "avsender" fører til at man ikke lytter til et budskap.
- Utnytte kraften i sosiale nettverk.
- Bruke talspersoner som ikke tjener penger på budskapet.

Sosialpsykologi – menneskelige relasjoner

- Dommedagsprofetier fører til frykt mer enn de fører til handling.
- Identitet påvirker hvordan vi filtrerer informasjon om klimaendringer. Søker etter informasjon som passer oss.
- Fokuserer på positive budskap. Positiv innramming.
 - eks skremme med økning i antall urbane flommer kontra vise de samfunnsmessige fordelene ved blå-grønne løsninger.
- Gjøre klimabudskap mindre politisk avhengig.

Endret atferd – "rebound effect"

- Handlingen er symbolsk - koster deg lite, enkel å utføre.
- "The rebound effect" - vi oppfører oss så miljøvennlige på et område at vi kan være mindre miljøvennlige på andre områder
 - eks: varmepumper brukes til nedkjøling, elbiler fører til at man kjører mer enn man ville gjort osv.

Stoknes (2015) anbefaler fem strategier for klimakommunikasjon:

1. *Sosiale* strategier som utnytter kraften i sosiale nettverk.
2. *Støttende* strategier som rammer inn budskapet med positive følelser.
3. *Enkle* strategier som gjør klimavennlig atferd enkelt og behagelig.
4. *Fortellinger* brukes for å lage fellesskap og mening.
5. *Feedback* - hvordan treffer kommunikasjonen?

Klimatilpasning?

- Mye av denne forskning gjelder klimagassreduksjon
- Kan likegodt brukes for *klimatilpasning*.
- Forskjellen er kanskje at klimatilpasning i enda større grad først og fremst er profesjonelle sitt ansvar?
- De er også folk. Sosiale mekanismer like viktige på arbeidsplassen.

- "Vi er kommune/ organisasjon som er opptatt av klimatilpasning"
 - "Seminar om klimatilpasning? Åja, der må jeg være!"

Takk! ashild.hauge@sintef.no